

ДІТИ МАЮТЬ
НАВЧАТИСЯ РАЗОМ

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу . Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у загальноосвітніх школах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує рівноцінне ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Отримані поза соціумом знання і вміння не могли допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, а, отже, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства. В інклюзивних класах діти з особливими потребами включені в освітній процес. Вони осягають основи

незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, вчаться виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв'язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Філософія інклюзії базується на вірі в те, що кожна людина з вадою має отримати освіту і житлові умови, які б якомога ближче відповідали нормальним. Вона передбачає істотні зміни в культурі, політиці та практичній діяльності шкіл. Одним із аспектів інклюзивної освіти є забезпечення ефективності навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому закладі. Увага зосереджується на соціалізації дітей цієї категорії та якості навчання. Діти з особливими потребами стають частиною нашого життя, вони включаються в загальноосвітні школи, оточення, спільноти. До них ставляться як до рівних і як таких, що заслуговують на повагу і сприйняття їх такими, як вони є. Це те право, яким всі ми користуємось як члени суспільства.

Інклюзія базується на концепції «нормалізації», в основі якої – ідея, що життя і побут людей з обмеженими можливостями мають бути якомога більше наближені до умов і стилю життя усієї громади. Принципи «нормалізації» закріплені низкою сучасних міжнародних правових актів: Декларація ООН про права розумово відсталих (1971), Декларація про права інвалідів (1975), Конвенція про права дитини (1989) та ін. Зокрема, Декларація ООН про права розумово відсталих є першим нормативно-правовим документом щодо визнання осіб з порушеннями психофізичного розвитку суспільно повноцінною в соціальному сенсі меншиною, яка потребує соціального та правового захисту.

Створення інклюзивних груп у ЗДО

Уряд затвердив Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Документом визначаються організаційні засади діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування та форми власності.

Інклюзивні групи для виховання й навчання дітей з особливими освітніми потребами створює засновник (засновники) закладу дошкільної освіти: в обов'язковому порядку на підставі письмового звернення батьків або законних представників особи з особливими освітніми потребами. Інклюзивні групи формують, як правило, станом на 1 вересня поточного року. Якщо батьки звертаються в інший термін, рішення про відкриття таких груп приймає засновник ЗДО.

Документи для зарахування до інклюзивної групи

Зараховує дітей до інклюзивних груп директор ЗДО на підставі:
заяви батьків (осіб, які їх замінюють)
копії свідоцтва про народження дитини
медичної довідки лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, в якому спостерігається дитина, із зазначенням того, що вона здорова і може відвідувати ЗДО

«Карти профілактичних щеплень» (форма № 063/о).

Додатково необхідно надати висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Комплектування інклюзивної групи

Інклюзивні групи комплектують: з розрахунку не більш як троє дітей з ООП за віковими ознаками: одновіковими різновіковими з огляду на особливі освітні потреби дітей.

Освітній процес в інклюзивній групі ЗДО

Освітній процес в інклюзивних групах дітей з ООП провадять відповідно до Базового компонента дошкільної освіти за окремими програмами, затвердженими МОН, та методиками з огляду на індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей урахуваючи рекомендації ІРЦ.

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини

Оптимальні умови освітнього процесу в інклюзивних групах забезпечує команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Така команда діє відповідно до локального Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Таке положення ЗДО розроблює на підставі Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти, затвердженим наказом МОН України від 08.06.2018 № 609.

Асистент вихователя забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу. Його посаду вводить з розрахунку 1 шт. од. на кожен інклюзивну групу. Ключове завдання асистента вихователя — співпраця з вихователем інклюзивної групи для: надання допомоги під час здійснення освітнього процесу адаптації навчальних матеріалів з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП забезпечення індивідуального супроводу дітей з ООП.

Асистент дитини ЗДО забезпечує доступ до освітнього процесу асистента дитини з ООП на підставі: рекомендацій ІРЦ письмової заяви батьків (осіб, які їх замінюють). Асистент дитини проходить медичний огляд відповідно до вимог законодавства.

Особливості освітнього процесу в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану значна кількість дітей з ООП була тимчасово переміщена до інших регіонів України. Наразі в жодному куточку України внаслідок збройної агресії РФ діти з ООП не почувуються в безпеці через відсутність належних умов для здобуття освіти. Також, збільшилося навантаження на батьків і заклади, які частково виконують функцію прихистку для внутрішньо переміщених осіб. З метою забезпечення права осіб з ООП на здобуття освіти в умовах воєнного стану Кабінетом Міністрів України було внесено низку змін до нормативно-правових актів, які регулюють організацію освітнього процесу для таких дітей. Листом МОН від 15.06.2022 № 1/6435-22 «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами» надано роз'яснення про зазначені вище зміни, з урахуванням яких має здійснюватися організація освіти дітей з ООП у новому навчальному році. Крім того, про нові

умови організації освітнього процесу для дітей з ООП, які навчаються в інклюзивних групах, у період воєнного стану викладено у Методичних рекомендаціях щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період. Однак, зважаючи на значну кількість звернень, що надходять до Міністерства освіти і науки України, необхідно акцентувати увагу на окремих моментах. Зокрема, відповідно до пункту 2 Порядку організації діяльності інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 (далі – Порядок), на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) дитини з ООП та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наданого інклюзивноресурсним центром (далі – ІРЦ), керівник ЗДО утворює інклюзивну групу та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого ІРЦ. Рівні надання підтримки в освітньому процесі дітям з ООП в ЗДО, критерії їх визначення та умови їх забезпечення встановлюються відповідно до додатка 2 до Порядку.

Рівні підтримки залежать від потреби дитини, а не від її порушення/розладу/діагнозу. Звертаємо увагу, що визначення рівня підтримки фахівцями ІРЦ, зазначеного у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, здійснюється для всіх осіб, які проходять таку оцінку. 10 Водночас надання підтримки відповідно до визначеного рівня відбувається тільки тоді, коли особа з ООП здобуває освіту в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти. Особливо вразливими до страшних подій, що відбуваються в Україні внаслідок збройної агресії РФ, є діти з порушеннями інтелектуального розвитку. Слід пам'ятати, що такі діти мають обмежені можливості пізнавальної діяльності, тому не можуть швидко та правильно реагувати та обробляти інформацію з навколишнього середовища. Через це важливо надавати таким дітям необхідну підтримку та допомогу, враховуючи максимально їхні інтелектуальні можливості, щоб мінімізувати у них наслідки психологічної травми. На сайті Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розміщено пам'ятки рекомендаційного характеру для підтримки та екстреної допомоги дітям з ООП, які містять певний алгоритм дій при стресі чи інших нервово-психічних розладах у дітей.

Поради батькам дітей з особливими потребами

1. Ніколи не жалійте дитину через те, що вона не така, як усі.
2. Даруйте дитині свою любов та увагу, однак не забувайте про інших членів родини, котрі її теж потребують.
3. Не дивлячись ні на що, зберігайте позитивне ставлення і уявлення про свою дитину.

4. Організуйте свій побут так, щоб ніхто в сім'ї не відчував себе «жертвою», відмовляючись від свого особистого життя.
5. Не відгороджуйте дитину від обов'язків і проблем. Вирішуйте всі справи разом з нею.
6. Слідкуйте за своєю зовнішністю. Дитина повинна гордитися вами.
7. Не бійтеся в чомусь відмовити дитині, якщо вважаєте її вимоги надмірними.
8. Частіше розмовляйте з дитиною. Пам'ятайте, що ні телевізор, ні радіо не замінять їй вас.
9. Не обмежуйте дитину в спілкуванні з ровесниками.
10. Частіше звертайтеся за порадами до педагогів та психологів.
11. Звертайтеся до родин, у яких є діти. Передавайте свій досвід і переймайте чужий.
12. Пам'ятайте, що дитина коли-небудь подорослішає і їй доведеться жити самостійно. Готуйте її до самостійного життя. Говоріть з нею про майбутнє

Поради й рекомендації вихователю, у групі якого навчається дитина з особливими потребами

1. Навчитися толерантно ставитися до особливих дітей, але в ніякому разі не акцентувати увагу на дитині.
2. Сприяти тому, щоб кожна дитина відчула себе прийнятною.
3. Сприяти створенню у дитячому колективі атмосфери доброзичливості, справедливості й терпимості.
4. Надавати індивідуальну підтримку, але при цьому не відокремлювати дітей з особливими потребами від основної групи дітей.
5. Намагатися наблизити навчальні завдання до потреб і можливостей такої дитини.
6. Співпрацювати з іншими педагогами і спеціалістами (логопедом, психологом, лікарями) та батьками в одній команді.

